

Závěrečná zkouška z Pedagogiky a Psychologie

Kurz Asistent pedagoga (přijetí ke studiu podzim 2021)

Okruhy z pedagogiky

1. Vyberte si jednoho filosofa/pedagoga z období antiky nebo středověku. Popište dobu, ve které žil a důležité události nebo myšlenky, které ovlivnily jeho život. Popište jeho pedagogické názory. Vysvětlete, do jaké míry by se daly uplatnit v práci asistenta pedagoga dnes.
2. Vyberte si jednoho pedagoga z období novověku (16. – 19. stol.). Popište dobu, ve které žil a důležité události nebo myšlenky, které ovlivnily jeho život. Popište jeho pedagogické názory. Vysvětlete, do jaké míry by se daly uplatnit v práci asistenta pedagoga dnes.
3. Vyberte si jeden pedagogický směr 20. století. Popište dobu a místa, ve které se rozvíjel a důležité události nebo myšlenky, které ovlivnily jeho teorie. Popište pedagogické koncepce tohoto směru. Vysvětlete, do jaké míry by se daly uplatnit v práci asistenta pedagoga nebo naopak, z jakých důvodů to nelze nebo to není žádoucí.
4. Vysvětlete, čím se zabývá pedagogika, jak se definuje, jaké jsou její úkoly a co je předmětem. Popište je a vztáhněte k práci asistenta pedagoga. Jaký je význam pedagogiky v dnešní době; teoretický a praktický.
5. Co jsou to výchovné prostředky a podmínky a jak je může asistent pedagoga využít v praxi. Jak pedagogika řeší problém s výchovnými cíli? Uveďte příklad z vlastní praxe nebo zkušenosti, jak si lze stavět výchovný cíl a jak ho lze dosáhnout.
6. Popište, jaká jsou práva a povinnosti asistenta pedagoga, jeho odpovědnost. Jakým způsobem probíhá spolupráce s pedagogem a pedagogickým sborem? Vyjmenujte úskalí neefektivní spolupráce. Na modelové situaci popište efektivní spolupráci asistenta pedagoga s učitelem.
7. Nastiňte, jaký způsobem by měla probíhat komunikace mezi učitelem a asistentem pedagoga, mezi žákem a asistentem pedagoga. Uveďte modelový příklad neefektivní komunikace a následného řešení situace. Vysvětlete respektující a partnerské přístupy ve vzdělávání.
8. Vysvětlete pojem inkluzivní vzdělávání, jaké jsou principy a úskalí. Popište inkluzivní školu a třídu. Jakým způsobem mohou asistenti pedagoga pracovat s jinakostí v prostředí školy? Popište konkrétní možnosti práce se žáky z odlišného kulturního prostředí.
9. Jaký způsobem by měla probíhat spolupráce mezi asistentem pedagoga a žákem. Popište podpůrná opatření, jejich stupně a na modelovém příkladě uveďte příklad podpory konkrétního žáka. Definujte dle legislativy asistenta pedagoga jako podpůrné opatření dle stupňů podpory žákům se SVP.
10. Vysvětlete rozdíly mezi klasickým a alternativním školstvím. Vyberte si konkrétní směr alternativní školy a charakterizujte jej: pragmatická pedagogika, daltonský plán, waldorfské školy, montessoriovské školy, jenský plán. Na modelovém příkladě uveďte konkrétní situaci pohledem klasické i alternativní školy.
11. Vysvětlete pojmy reflexe a sebereflexe ve vzdělávání. Jak může pedagog pracovat s inovativními přístupy ve výuce? Vysvětlete co je Strategie vzdělávací politiky 2030+, popište změny v revizi Rámcového vzdělávacího programu (RVP) a klíčové kompetence.

12. Popište specifika žáků se specifickými vzdělávacími potřebami (vyberte si konkrétní typ postižení a ilustруйте možné příklady práce a intervence). Lze zapojit vybrané pomůcky, spolupracující organizace či poradenská pracoviště.
13. Vyjmenujte vybrané didaktické metody z oblasti přírodních věd a jazykového vzdělávání. Objasněte jejich význam ve školním vzdělávání. Vyberte si jednu z metod a popište, jak s ní lze pracovat ve výuce.
14. Uveďte příklady spolupráce škol a školských poradenských zařízení s pracovníky pomáhajících profesí a s Policií ČR. Vysvětlete důležitost této spolupráce na vybraném příkladu z praxe.
15. Možnosti pomoci při upevňování hygienických a pracovních návyků a prosociálního chování žáků. Uveďte praktický příklad, jak lze pracovat s žáky ve třídě a ve škole.

Doporučená literatura:

- Čadilová, V., & Žampachová, Z. (2021). *Povolání: asistent pedagoga: kompetence asistenta pedagoga podporujícího žáky s poruchou autistického spektra*. Pasparta.
- Fryč, J., Matusková, Z., Katzová, P., Kovář, K., Beran, J., Valachová, I., Seifert, L., Běťáková, M., & Hrdlička, F. (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
- Gabašová, J., & Vosmik, M. (2019). *Asistent pedagoga a klima třídy*. Raabe.
- Gordon, T. (2015). *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem* (přeložil Julie ŽEMLOVÁ). Malvern.
- Gulová, L. (2012). *Aktivizace sociálně znevýhodněných skupin v pedagogické praxi a výzkumu*. Masarykova univerzita.
- Horáčková, I. (2015). *Metodika práce asistenta pedagoga: spolupráce s učitelem*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kendíková, J. (2016). *Vademecum asistenta pedagoga*. Pasparta.
- Kendíková, J. (2017). *Asistent pedagoga*. Raabe.
- Kopřiva, P. (2008). *Respektovat a být respektován* (3. vyd). Spirála.
- Lechta, V. (Ed.). (2010). *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Portál.
- Mrázková, J., & Kucharská, A. (2014). *Spolupráce školního speciálního pedagoga a asistenta pedagoga ve školách zapojených v projektu RAMPS-VIP III*. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Rosenberg, M. B. (2016). *Nenásilná komunikace*. Portál.
- Střelec, S. (1998). *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I*. Paido.
- Střelec, S. (Ed.). (2004). *Studie z teorie a metodiky výchovy I* (2. vyd). Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty MU.
- Střelec, S. (Ed.). (2005). *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. Masarykova univerzita v Brně.
- Šed'ová, K., Švaříček, R., & Šalamounová, Z. (2012). *Komunikace ve školní třídě*. Portál.
- Tannenbergerová, M. (2016). *Průvodce školní inkluzí, aneb, Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?*. Wolters Kluwer.
- Teplá, M., Felcmanová, L., & Němec, Z. (2018). *Asistent pedagoga: jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Verlag Dashöfer.

Závěrečná zkouška z Psychologie

1. Popište obor (školní) psychologie a jaké je její uplatnění ve školním prostředí? Co je to školní poradenské pracoviště? Jakou úlohu má v prostředí školy? Jaké jednotlivé pracoviště ŠPP zahrnuje a co mají na starosti? Jakou úlohu má asistent pedagoga v prostředí školy?
2. Popište tělesný a psychický vývoj u dětí předškolního věku. Jaké jsou možné příčiny problémového chování dítěte v daném období? Zkuste popsat předškolní věk z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).
3. Vysvětlete pojem školní zralost. Popište tělesné a psychické vývojové změny v období nástupu na základní školu. Jaké jsou vývojové předpoklady dítěte pro úspěšný přechod na základní školu? Popište příklad dítěte s nějakou vážnou překážkou nástupu do školy.
4. Popište tělesný a psychický vývoj u dětí na 1. stupni základní školy. Jaké vývojové poruchy se mohou projevit u dítěte v daném období? Jak může asistent pedagoga pomoci dětem s těmito poruchami?
5. Vysvětlete pojem pubescence neboli období časně (střední) adolescence. Popište tělesné a psychické vývojové změny v tomto období. Jak se proměňuje myšlení a sebehodnocení těchto dětí? Zkuste popsat období pubescence z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).
6. Vysvětlete pojem (střední) pozdní adolescence. Popište tělesné a psychické vývojové změny v tomto období. Jak se proměňuje myšlení a sebehodnocení těchto náctiletých? Zkuste popsat období adolescence z hlediska vývojových teorií některého z psychologů (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg).
7. Vysvětlete pojmy klima třídy a klima školy. Jak se klima mohou negativně/pozitivně proměňovat a z jakých příčin? Jaké nástroje má pedagog k ovlivnění klima třídy. Při jakých příležitostech/problémech je žádoucí měření klima třídy?
8. Vysvětlete pojem šikana a rozveďte jaká stádia rozeznáváme? Popište mechanismus vzniku šikany a jací aktéři zde vystupují. Jak by se mělo postupovat v řešení šikany na škole? Jak může asistent pedagoga přispět k prevenci dobrých vztahů ve třídě?
9. Popište spolupráci školy a různých školských poradenských zařízení. Vyjmenujte, s jakými pracovišti může škola spolupracovat a jaká je náplň jejich činností? Jaké jsou různé důvody spolupráce? Jak může asistent pedagoga pracovat s výstupy těchto zařízení?
10. Vysvětlete pojmy psychohygienu, stres a frustrace. Jaké mohou být příčiny stresu a frustrace u žáků, pedagogů a asistentů pedagoga? Zkuste říct, jak může vypadat prevence únavy a stresu u žáků a pedagogických pracovníků? Jak poznáte, že někdo trpí syndromem vyhoření?
11. Jaký vliv má na žáka prostředí rodiny? Co vše může z hlediska rodiny ovlivňovat žákovy školní výsledky a chování ve škole? Zkuste popsat efektivní spolupráci mezi školou, rodinou a žákem. Jakou roli v ní může hrát asistent pedagoga?
12. Popište základní techniky pedagogické diagnostiky. U každé techniky uveďte příklad z praxe. Zkuste popsat jaké mohou být důvody k vyžádání diagnostiky u dítěte. Jak může asistent pedagoga využít výsledky diagnostiky v práci s dítětem?
13. Vysvětlete pojem adaptace z pedagogického hlediska. Jaké okolnosti v životě dítěte mohou zapříčinit adaptační potíže ve škole? Jakou úlohu může plnit třídní učitel, školní psycholog či výchovný poradce? Jak může asistent pedagoga zmírnit adaptační potíže u žáka?
14. Vysvětlete pojem krizová intervence v prostředí školy. V jakých situacích je žádoucí uplatnit krizovou intervenci ve škole? Popište 2 modelové příklady odehrávající se ve škole.
15. Vysvětlete jakou roli hraje motivace při vzdělávání žáka. Vysvětlete pojmy vnitřní a vnější motivace. Jak mohou kognitivní oblasti ovlivnit motivaci? Jak se mohou u žáka projevat? Proč mohou být dnešní děti ve škole demotivované? Jak může asistent pedagoga podpořit motivaci žáka?

Doporučená literatura:

- Fontana, D. (2014). Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele. Portál.
- Kasper, T., & Kasperová, D. (2008). Dějiny pedagogiky. Praha: Grada.
- Čáp, J. (1997). Psychologie výchovy a vyučování. Univerzita Karlova.
- Atkinson, R. L. (2003). Psychologie. Portál.
- Thorová, K. (2015). Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt. Portál.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). Vývojová psychologie (2., aktualizované vydání). Grada.
- Kolář, M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Portál.
- Šíp, R. (2019). Proč školství a jeho aktéři selhávají: kognitivní krajiny a nacionalismus. Masarykova univerzita. (kap. 3.3.4, str. 376-383)
- Feřtek, T. (2019). Co je nového ve vzdělávání (2. vydání). Nová beseda.
- Prokop, D. (2019). Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti. Host. (kapitola "školství", str. 66-94).
- Vorlíček, R. (2019). Jak se daří inkluzi u nás a na Slovensku?: pohled do konkrétních základních škol. Pavel Mervart.
- Hahn, B. (2018). Ale já chci tohle, mami: nenásilná komunikace pro rodiče. Portál.
- Rosenberg, M. B. (2015). Co řeknete, změní váš svět (přeložil Hana ANTONÍNOVÁ). Portál.
- Faber, A., & Mazlish, E. (2013). Jak mluvit, aby nás děti poslouchaly, jak naslouchat, aby nám děti důvěřovaly: [rady pro rodiče dětí od 2 do 18 let] (2., rozš. vyd, přeložil Eva VRŮBLOVÁ, přeložil Eva KADLECOVÁ). CPress.
- Průcha, J. (2012). Alternativní školy a inovace ve vzdělávání (3., aktualiz. vyd). Portál.